

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Надя Бояджиева, преподавател в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“

Със заповед № Р33-5843/07.12.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: “НАТО, Руската Федерация и държавите от Общността на независимите държави“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“ с кандидат редовен докторант Иван Иванов Бодлев.

1. Общо описание на представените материали

Представеният от Иван Бодлев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи: молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд; автобиография в европейски формат; протокол от заседание на Катедрения съвет на катедра „Публичноправни науки“ относно готовността за откриване на процедурата и предварително обсъждане на дисертационния труд; дисертационен труд (на руски език); автореферат на български език; автореферат на руски език; списък на научните публикации по темата на дисертацията; научни публикации по темата на дисертацията – 3 бр.; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; справка за спазване на специфичните изисквания на Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Не е представен списък на забелязани цитирания.

2.Кратки биографични данни за докторанта

Иван Бодлев е роден през 1989 г. в гр.Твърдица, Република Молдова. Средното си образование завършва в Руска гимназия в гр.Твърдица, Р. Молдова. През 2013 г. завършва висше образование, специалност „Право,“ в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ и получава професионална квалификация „юрист“. От 2014 г. досега упражнява професията си като юрисконсулт в „Пътища Пловдив“ АД, съдружник във „Фючър Джоб Салюшън“ ООД, юридически консултант „Такси Максим“ ЕООД.

През 2014 г. е зачислен в редовна форма на обучение със Заповед № Р 33-4748 от 23.10.2014 г. на Ректора на ПУ към Юридическия факултет, катедра „Международно и сравнително право“, докторска програма „Международно право и международни отношения“. По време на тригодишния срок на обучение докторант Иван Бодлев изпълнява основните задачи в съответствие с индивидуалния учебен план и полага успешно изпитите си за докторантски минимум по специалността и по чужд език. На основание и в изпълнение на резолюция на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“, Факултетният съвет на Юридическия факултет Иван Бодлев взема решение той да бъде отчислен с право на защита и през 2019 г. той представя своя дисертационен труд, който бе обсъден в разширен състав от Катедрения съвет на Катедра „Публичноправни науки“. През 2020 г. той представя за рецензиране своя дисертационен труд, като отбелязва, че е взел под внимание най-важните препоръки и бележки, направени по време на вътрешното обсъждане. (Протокол от заседанието /в разширен състав/ на Катедра „Публичноправни науки“ в Юридическия факултет на ПУ от 30.10.2020 г.)

3. Актуалност на тематиката, познаване на проблема, целесъобразност на поставените цели и задачи и методика на изследването

Темата на дисертационния труд е безспорно актуална, съвременна, трудна за изследване. В същото време темата безспорно е дисертабилна. Докторантът достатъчно добре откроява актуалността и значимостта на темата, посочва мотивите и съображенията за избора именно на тази тема. В увода са посочени и аргументите в полза на необходимостта за изследване на тази тема. Констатирано е отсъствието на научни трудове в посочената сфера на изследване и в този смисъл дисертацията позволява поне частично, да се преодолее тази празнота в съвременната литература в областта на съвременното международно право и международни отношения. Избраната методика на изследване е правилна, тя позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Използван е системният подход, както и интердисциплинарни методи.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Оценявайки важността на темата и констатирайки отсъствието на научни съчинения по посочената тема, конкретно в литературата на руски език, както и в българската литература, докторантът си поставя нелеки задачи. Намеренията на докторанта, посочени в увода на дисертацията, заслужават положителна оценка, но обемът на изследваните въпроси е толкова голям, че не е възможно всички те да бъдат разгледани с необходимата дълбочина, прецизност и в пълнота в рамките на представеното за оценка дисертационно изследване за ОНС „доктор“.

Стремежът към изследване на широки теми е характерен за младите учени и в този случай смятам, е необходимо докторантът да бъде по-скоро насърчен. Той е направил успешен опит да „канализира“ необятната по своята същност материя, която е привлякъл – както от гледна точка на огромния фактически материал, така и от сложността на проблемите на отношенията между важни субекти на международното право в съвременните международни отношения. Три важни актьора в съвременната международна сцена са поставени във фокуса на отделните глави като са изследвани сложните взаимодействия помежду им, използваните прийоми и политики, породени от сблъсък на интереси, процеси на сътрудничество и съперничество в контактите им и др. Структурата на дисертационния труд е стройна и съдържа: изложение – състои се от увод, три глави, заключение (в обем 286 стандартни машинописни страници); списък на съкращенията, библиография (съдържаща научна трудове /общо 173/ и други източници /международни актове, справочници, периодичен печат, протоколи, официални заявления, решения/, интернет-базирани източници); списък на съкращенията, приложения, в общ обем от 413 страници.

В увода е акцентирано върху актуалността и сложността на изследваната тема, направена е оценка на степента на научно разработване на темата в източници и литература на руски език, частично е представено състоянието на изследване на темата /по-скоро на отделни аспекти/ от български автори – специалисти по международно право и международна сигурност, както и схематично посочване на източници в англоезичната литература. Целта на дисертационния труд е формулирана много общо, а именно, да се изследват взаимоотношенията между НАТО, Руската федерация и страните от ОНД. За постигането на поставената цел докторантът си поставя конкретни научно-изследователски задачи, които обхващат широк периметър на взаимоотношения в сложния „триъгълник“ Русия – ОНД, ОНД – НАТО, Русия-ОНД-НАТО. Докторантът е избрал за изследване различни аспекти на тези отношения, като е формулирал своите задачи в увода на дисертацията и впоследствие ги е анализирал в отделните глави. Без да представям съдържанието на отделните глави, ще посоча, че и трите глави съдържат проблеми, групирани в отделни части /раздели/. В първата глава „НАТО, Руската федерация и страните от ОНД 2000-2010 г.“ се разглеждат следните важни въпроси, които съставят и отделните раздели в тази глава, а именно: промените в НАТО през първото десетилетие на XXI век, продиктувани от различни фактори и настъпили и в отговор на промените в международната среда; променената стратегическа концепция на НАТО и военно-стратегическата доктрина в новите условия; проблемът за разширяването на НАТО на Изток; Програмата “Партньорство за мир” и политиката на НАТО по отношение на държавите от ОНД. В тази глава отделен кръг от въпроси е посветен на отношенията между НАТО и

Руската федерация в контекста на политиката на НАТО към държавите от ОНД. Във втората глава е изследвана ролята на Руската федерация в условията на сигурност в пост-съветското пространство, като е разгледан казусът ОНД. В тази глава конкретните изследвани въпроси са следните: открояване на мястото на Русия като основен фактор в областта на сигурността по отношение на пост-съветското пространство; политиката на Русия по отношение на държавите от ОНД в различни измерения – политическо влияние, икономическо влияние, и др.; проблемът за ролята на двата фактора – Русия и НАТО относно регионалната сигурност в Източна Европа и Азия, с акцент върху реакцията на Русия на присъствието на НАТО в държавите от ОНД. Тук са разгледани отделни аспекти на отношенията НАТО- Русия, като в хронологически ред са проследени основните срещи, инициативи, споразумения за сътрудничество в отделни области; анализирано е сътрудничеството между Русия и НАТО във важни сфери като: борбата против международния тероризъм, регулиране на кризи, неразпространяването на оръжия за масово унищожаване и средствата за неговата доставка, контролът над въоръженията и мерките за укрепване на доверието, сътрудничество между военните и в областта на военните реформи, и възможностите за сътрудничество в борбата срещу новите заплахи и предизвикателства; разгледано е отражението на войната в Грузия /2008 г./ и други предизвикателства, които имат деструктивна роля за инициативите за укрепване на доверието между Русия и НАТО и др. въпроси. В глава трета със заглавие: „ОНД: икономически и политически перспективи и проблемите на сигурността в региона“, са разгледани проблемите за създаването, структурата, органите и характера на ОНД, целите на организацията, икономическата интеграция на държавите от ОНД и въпросите за сигурността в региона, както и въпросът за евроатлантическите перспективи пред държавите от ОНД. Отделно е разгледан и статусът на държавите от Обединението на непризнатите държави /ОНД – 2/. Интересен подход на докторанта е използването на известни фрази, изказвания на държавни и политически фигури, с които започва всяка глава и всеки раздел на дисертацията. Полезна информация се съдържа в приложените таблици, графики, снимки и др., които представляват подходяща илюстрация на съдържанието на дисертацията. В Заключение са предложени изводи и обобщения.

5. Оценка на приносите и значимост на разработката за науката и практиката

Ще посоча някои по-важни приноси. Изследването на тази актуална тема само по себе си представлява предизвикателство. Специалният акцент върху развитието на взаимоотношенията между две важни регионални международни организации - НАТО и ОНД, от една страна, и от друга страна - върху сложните връзки и взаимодействия между Руската федерация и ОНД, представлява принос в теоретичното осмисляне на процесите в

международната среда. То е и принос към изследване на новите връзки и взаимодействия между международните актьори и новите форми и формати, чрез които те се реализират в съвременния международен ред. Приносен характер има и изследването на икономическата интеграция на държавите от ОНД и направената връзка с проблемите на регионалната безопасност. Като принос може да се разглежда изследването на стратегическото партньорство между Руската федерация, държавите от ОНД и НАТО, а от друга – Русия и ОНД, които са разгледани в следните по-важни измерения: изследване на разширяването на НАТО на Изток и последиците в регионален и глобален контекст с акцент върху ОНД и политиката на Русия по отношение на ОНД. Така се оформя още един важен кръг на взаимодействия, който е разгледан от различен ракурс: Русия, НАТО и ОНД. Изводите и обобщенията могат да послужат при изграждане на теоретични модели и прогнозиране на взаимодействията между НАТО и ОНД, Русия и ОНД и отношенията между НАТО и Русия във връзка с подхода им към ОНД и в частност, към отделни държави в ОНД. Принос представлява и открояването на новите характеристики на средата на сигурност и как се „вписват“ в нея Русия, НАТО и ОНД.

6. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертацията са посочени в списъка на публикациите, представен от докторанта. Приложени са текстовете на три статии на български език, публикувани в академични издания, които разглеждат отделни въпроси по темата, а именно: „Миротворчески контрол в етнонационалните конфликти“, публикувана в том XIII на „Научни трудове на Института за държавата и правото“, БАН, „Митнически съюз в Евразийската икономическа общност“, публикувана в том XIX на „Научни трудове на Института за държавата и правото“, БАН и „Правно регулиране на трудовата миграция и трудовата мобилност в рамките на ОНД, публикувана в електронна версия и онлайн на „Научни трудове на Русенски университет“, Том 56, Серия 7, 2017 г. Статиите показват траен интерес към различни аспекти на изследваната тема.

7. Лично участие на докторанта

Докторантът е представил декларация за оригиналност и достоверност, от която е видно, че той е декларирал, че резултатите и приносите в научната продукция, които представя, са оригинални, че не са заимствани от изследвания и публикации, в които той не участва, както и че предоставената информация във вид на копия на документи и публикации, справки и др. съответстват на обективната истина. Приемам тази декларация, защото няма основание за съмнение в нейната истинност.

10. Автореферат

Представен е автореферат на дисертационния труд на руски език и превод на български език (в обем 25 стандартни машинописни страници). Авторефератът в основната си част отговаря на изискванията, но са налице и някои пропуски: авторефератът не съдържа списък на публикациите на докторанта, както и не съдържа отделен списък на приносите на дисертационното изследване. Въпреки посочените пропуски, поради факта, че отразява правдиво съдържанието на дисертацията, съдържа описание и основните изводи, направени в отделните глави, посочва основните цели и методологията, използвана за написването на дисертацията, приемам, че като цяло отговаря на изискванията за автореферат за ОНС „доктор“.

8. Критични забележки и препоръки

Широкият кръг от въпроси, които си е поставил за изследване, довежда до схематичност и неравномерност при разглеждане на някои въпроси, забелязва се непълнота при анализиране на някои въпроси и на места – неточна и едностранчива оценка на събития, политики и др.

Докторантът е използвал източници и литература предимно на руски език. Крайно оскъдният брой на източници на български език, на английски език и на други чужди езици, довежда до едностранчиво тълкуване на някои проблеми и процеси, особено като се има предвид, че предмет на изследване са отношенията и политиките на НАТО с Русия и държавите от Организацията на независимите държави (ОНД). Въпреки че докторантът владее румънски език (както е посочил в биографията си), той не е разширил кръга на източниците си.

Не са открити приносите в автореферата. Това създава затруднения при цялостната оценка на дисертацията и се отразява на оценката на автореферата. Също така в автореферата не е посочен списък на публикациите по темата на дисертацията, което е приета практика.

Наред с горните забележки по отношение на представения за оценка автореферат, бих искала да отправя и някои критични забележки и препоръки към дисертационния труд. Констатирам недостатъчно прецизно използване и посочване на използваните източници и литература. Въпреки че е използван голям брой източници, на редица места в текста не става ясно кой е източникът на информация, особено когато се посочват конкретни данни, статистика и т.н. (напр. на стр.250, 252, 255 и др.). На редица места не може да направи

разграничение докъде се простира мнението на даден специалист и какво е становището на докторанта по конкретен въпрос.

Дисертационният труд би спечелил, ако бяха привлечени някои класически и съвременни теории на международните отношения и теории на международната политика, които биха могли да допринесат за по-задълбочен теоретичен анализ на връзките между международните участници /НАТО, ОНД, Русия и др./. Забелязват се неточности, особено при използването на някои важни термини, като например терминът „свръхдържава“ (напр., на стр.11 от дисертационния труд в контекста на посочването на научната новост на изследването, този термин е използван, като не е уточнено „коя“ „свръхдържава“ има предвид докторантът след разпадането на двуполусния модел на международната система?) и др.

Посочените критични бележки се отразяват неблагоприятно на цялостното възприемане на предложението за рецензиране труд. Препоръчвам на докторанта задължително да бъдат взети под внимание и отстранени, особено ако той продължи да се занимава с научно-изследователска работа, при която прецизността при използване и посочване на източниците и литературата е задължителна, за да бъдат спазени по-стриктно академичните норми.

9. Лични впечатления

Познавам Иван Бодлев в качеството му на докторант в катедра по „Международно и сравнително право“ на Юридическия факултет на ПУ, където бе зачислен. Имам много добри лични впечатления - той е амбициозен, учтив, възпитан млад човек. По време на обучението си в редовна докторантура той се включваше активно в академичния живот на Катедрата, помагаше с желание за организирането и провеждането на академични прояви.

10. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на Иван Бодлев да публикува статии по отделни въпроси, изследвани в дисертацията, като разшири кръга на литературата и включи източници и на други езици.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и

дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Юридическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Поради гореизложеното, давам своята *положителна оценка* за представения дисертационен труд и автореферат и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Иван Иванов Бодлев по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление, 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

11 февруари 2021 г.

Рецензент:

проф.д.ю.н.

Надя

Бояджиева